

تحلیل وضعیت صادرات و واردات استان و راهکارهای توسعه آن

نگاهی به عوامل آسیب‌پذیری تجارت خارجی کرمان

معصومه سعید

تجارت خارجی، بخش بسیار مهمی از اقتصاد جوامع و عامل موثری در پویایی اقتصاد ملی است و استان کرمان با توجه به موقعیت‌ها و پتانسیل‌های ویژه‌ای که دارد، می‌تواند در این راه، نقش موثری ایفا نماید.

این استان با دارا بودن حدود ۱۱ درصد از مساحت کل کشور، پهناورترین استان ایران است.

همجواری با استان‌های یزد، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، فارس، هرمزگان، قرار گرفتن در مسیر راه‌آهن تباطی تهران - بندرعباس، قرار گرفتن در مسیر راه‌آهن بافق - بندرعباس که کانون ارتباط آزاد تجاری و ترانزیت کالا و مبادلات کشورهای آسیای میانه، اروپا، خلیج فارس و خاور دور محسوب می‌شود. خط آهن کرمان - زاهدان و همچنین وجود پنج فرودگاه عملیاتی و فعال در سطح استان که در مقایسه با سایر استان‌ها بیشترین تعداد فرودگاه‌های فعال را دارا می‌باشد و نقش قابل ملاحظه کردورهای هوایی استان را که انجام پروازهای داخلی و بین‌المللی موقعیت ارتباطی منحصر به فردی را برای استان کرمان فراهم نموده است، علاوه بر این، وجود مناطق ویژه اقتصادی در استان و نیز گمرکات کرمان، سیرجان، رفسنجان، بم و گمرک جیرفت که اخیراً شروع به فعالیت نموده است، بر نقش محوری استان در جنوب شرق افزوده است.

علیرغم آنچه که ذکر شد، وضعیت تجارت خارجی استان در ده ماهه نخست سال ۹۴ نسبت به سال ۹۳ وضعیت مناسبی ندارد و استان کاهش تراز بازرگانی ۴۷ درصدی را تجربه نموده است. صادرات استان در ده ماهه نخست سال ۹۴ نسبت به دوره مشابه سال قبل، از لحاظ ارزش با حدود ۸ درصد کاهش مواجه شده است در حالیکه واردات استان در این مدت افزایش حدود ۲۰ درصدی داشته است. در ده ماهه نخست سال ۹۴ مهمترین اقلام صادراتی استان، به ترتیب پسته و مغز پسته، پلی اتیلن، روغن خوراکی، کاشی و سرامیک و خرما است. کاهش میزان صادرات استان در این مدت نسبت به مدت مشابه سال قبل عمدتاً ناشی از کاهش آمار صادرات پسته است.

میزان صادرات اقلام صادراتی نشان می‌دهد که تنوع محصولات صادراتی بالفعل استان کرمان بسیار پایین و به عبارتی می‌توان استان را در زمینه صادرات، تک بعدی دانست. در صورتی که در کارنامه استان، تولید بیشترین میزان پسته، خرما، گردو و میزان بالایی از محصولات جالیزی و مرکبات، قابلیت تولید محصول در خارج از فصل کشت و کشت‌های گلخانه‌ای، دارا بودن منابع معدنی و متعدد، سابقه دیرینه استان در تولید فرش‌های دستباف به همراه وجود قابلیت‌های توریستی منحصر به فرد در سطح ملی و بین‌المللی وجود دارد. و اینجاست که لزوم تحقیق و پژوهش بر روی محصولات متنوع صادراتی استان منجمده فرش دستباف و صنایع دستی، گیاهان دارویی، مواد معدنی فرآوری شده، برخی از کالاهای صنعتی و... و تبدیل مزیت نسبی آنها به مزیت رقابتی، در راستای افزایش تعداد اقلام سبب صادراتی استان که می‌تواند گام مهمی در زدودن نقص تک بعدی بودن صادرات استان باشد، مشخص می‌گردد.

مهمترین مقاصد صادراتی استان در ده ماهه نخست سال ۹۴ به ترتیب کشورهای هنگ کنگ (حدود ۱۱۹ میلیون دلار)، امارات متحده عربی (حدود ۶۳ میلیون دلار)، آلمان (حدود ۶۱ میلیون دلار)، تاجیکستان (حدود ۳۹ میلیون دلار) و عراق (حدود ۳۶ میلیون دلار) می‌باشند.

بدون در نظر گرفتن این موضوع که بخشی از محصولات صادراتی استان از طریق سایر گمرکات صادر می‌شوند، نقش کمرنگ کشورهای آسیای میانه (CIS) در بازارهای هدف استان، علیرغم پتانسیل‌های منطقه جنوب و جنوب شرق در تولید محصولات جالیزی و گلخانه‌ای، کاملاً مشهود است.

لازم به ذکر است در حالی که کشورهای CIS حدود شش ماه از سال به دلیل شرایط نامناسب اقلیمی (سرما) امکان تولید محصولات کشاورزی را ندارند، دقیقاً در همین زمان حجم زیادی از محصولات جالیزی و گلخانه‌ای در جنوب و جنوب شرق استان کرمان تولید می‌شود که پتانسیل بالقوه زیادی برای صادرات به این کشورها دارد.

با بررسی دقیق‌تر بسیاری از بازارهای صادراتی و حتی بازارهای وارداتی استان به نظر می‌رسد که این مقاصد به خاطر محدودیت‌ها و فشارهای ناشی از تحریم شکل گرفته‌اند و ما در انتخاب شرکای تجاری خود عملاً اختیار زیادی نداشته ایم و همین محدود بودن بازارهای هدف صادراتی باعث آسیب پذیر شدن ما در حوزه تجارت خارجی شده است.

بنابراین بررسی و برنامه‌ریزی برای توجه ویژه به این بازارها امری ضروری است. از سوی دیگر همسایگی با برخی از کشورها و فرصت‌های صادراتی بی‌نظیر استان به آن‌ها و همچنین روابط مطلوب سیاسی و اقتصادی با آنان و استفاده از فرصت مغتنم رفع تحریم‌ها که حکم شمشیر دولبه را برای ما دارد را بیش از پیش مشخص می‌سازد.

البته شایان ذکر است که فعالان اقتصادی استان در مواردی به علت نداشتن آشنایی با برخی بازارها، برای ورود به این بازارها ممکن است مشکلاتی در زمینه‌هایی مانند عدم اعتبار شرکت‌های خارجی و عمل به تعهدات در سررسیدها پیدا کنند در صورتی که صندوق ضمانت صادرات از طریق همکاری با مؤسسات همتای خود در کشورهای مختلف به اطلاعات شرکت‌های هدف دسترسی دارد و می‌تواند با اطمینان بخشی به فعالان اقتصادی کرمانی، زمینه توسعه فعالیت‌های اقتصادی آنان را فراهم کند. عمده‌ترین خدمات صندوق ضمانت صادرات برای صادرکنندگان، دسترسی به اطلاعات اعتباری خریداران است و با تعیین سقف اعتباری می‌تواند مدیریت ریسک را برای این فعالان انجام دهد.

